

Sygnatura akt VIII Ga 357/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący : SSO Agnieszka Woźniak

Sędziowie : SO Piotr Sałamaj (spr.)

SR del. Aleksandra Wójcik-Wojnowska

Protokolant : sekr. sądowy Agnieszka Grygiel

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2013 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. K. (1)

przeciwko W. K. (2)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 8 marca 2013 r.
sygnatura akt X GC 1144/12

oddala apelację.

SSR del. A.Wójcik-Wojnowska SSO A.Woźniak SSO P.Sałamaj

Sygn. akt VIII Ga 357/13

UZASADNIENIE

Powód W. K. (1) złożył przeciwko W. K. (2) pozew o zapłatę kwoty 4.000 euro z ustawowymi odsetkami od dnia 2.09.2010 r., a nadto o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż pozwany wystawił weksel zobowiązując się do zapłaty na rzecz powoda kwoty 4.000 euro.

W dniu 14 lutego 2012 r. został wydany w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie nakazu i oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazał, że weksel zabezpieczał jedynie pozaweksłową umowę i miał charakter gwarancyjny, a jego wypełnienie nastąpiło niezgodnie z zawartym przez strony porozumieniem.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Gryfinie w dniu 14 lutego 2012 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 93/12.

Orzeczenie oparte zostało na następujących ustaleniach i wnioskach.

W dniu 17.03.2010 r. prowadzący działalność gospodarczą powód, jako „Pośrednik”, zawarł z pozwanym - „Zlecającym” umowę, której przedmiotem było wykonanie przez Pośrednika czynności zmierzających do nawiązania przez Zlecającego jako przedsiębiorcę współpracy z zagranicznym kontrahentem w zakresie świadczenia usług. Obowiązkiem Pośrednika (§ 2 umowy) było wyszukiwanie zagranicznych kontrahentów zainteresowanych współpracą ze Zlecającym, udostępnianie Zlecającemu informacji o warunkach proponowanych przez zagranicznego kontrahenta oraz prowadzenie negocjacji celem nawiązania współpracy między Zlecającym a zagranicznym kontrahentem. Natomiast obowiązkiem Zlecającego (§ 3 ust. 1 umowy) było: 1) przekazywanie Pośrednikowi dokumentów koniecznych do prawidłowego wykonywania jego czynności, 2) przekazywanie Pośrednikowi dokumentów związanych z działalnością firmy Zlecającego za granicą, w formie comiesięcznych raportów złożonych z dokumentacji księgowej, umów, rachunków, otrzymanych zaliczek, zestawienia przepracowanych godzin, ewidencji wykonywanych prac i niemieckiego numeru podatkowego, 3) poinformowanie Pośrednika o zawarciu umowy nawiązującej współpracę z zagranicznym kontrahentem, o jej warunkach i okresie jej trwania, a także o wszelkich zmianach tejże umowy i zmianach ustaleń.

Wskazano, że Zlecający będzie wykonywał swe obowiązki bezwzględnie w formie pisemnej przez przesłanie wskazanych dokumentów na adres Pośrednika listem poleconym w okresie trwania umowy o pośrednictwo bez wezwania przez Pośrednika. W razie niewykonania przez Zlecającego obowiązku określonego w pkt. 2 za okres co najmniej dwóch następujących kolejno po sobie miesięcy, Zlecający zapłacić miał Pośrednikowi karę umowną w wysokości 4 000 euro niezależnie od ustalonej prowizji (§ 3 ust. 3 umowy). Za prowadzone czynności strony ustaliły w § 4 umowy wynagrodzenie Pośrednika w wysokości 10% od otrzymywanych świadczeń pieniężnych z tytułu współpracy z zagranicznym kontrahentem prowadzonej na podstawie umowy, która została zawarta w wyniku czynności Pośrednika. Wynagrodzenie miało być płatne za każdy miesiąc współpracy i obejmować 12 miesięcy czynnego świadczenia usług przez Zlecającego na rzecz zagranicznego kontrahenta, przy czym wskazano, że okres 12 miesięcy jest liczony dla każdego nowego zagranicznego kontrahenta oddzielnie.

W treści § 9 umowy wskazano, że integralną część umowy stanowią warunki zlecenia zaakceptowane przez Zlecającego oraz Ogólne Warunki Wykonywania Zleceń (...).

W treści (...) zastrzeżono, że zlecenia wyłącznie dla przedsiębiorców – firm jednoosobowych - wymagają zarejestrowanej działalności gospodarczej w Polsce lub w innym kraju Unii Europejskiej jako firma jednoosobowa, ewentualnie spółka cywilna. Firmy zarejestrowane w Polsce powinny przetłumaczyć swoje dokumenty na język niemiecki oraz załatwić przed wyjazdem wszelkie formalności niezbędne do legalnego świadczenia usług za granicą (m.in. rejestracja podatkowa za granicą, formularz E101, (...), unijny nr NIP).

Do umowy załączono zawarte między stronami porozumienie wekslowe, w którym wskazano, że pozwany wystawił weksel in blanco celem zabezpieczenia roszczenia powoda o zapłatę należności z tytułu dokonanej przez niego usługi pośrednictwa wynikającej z umowy z 17.03.2010 r. lub też niewykonania czy nienależytego wykonania zobowiązania wynikającego z tej umowy. W treści porozumienia zastrzeżono, że w razie opóźnienia się przez wystawcę weksla z zapłatą, o co najmniej 30 dni w stosunku do terminu płatności wskazanego umową, a także w razie spełnienia się przesłanek uprawniających wierzyciela do skorzystania z określonej umową kary umownej, wystawca weksla upoważnia wierzyciela do wypełnienia weksla poprzez wpisanie według uznania daty i miejsca wystawienia weksla oraz daty płatności, umieszczenia na wekslu klauzuli „bez protestu”, a następnie do wezwania wystawcy do zapłaty kwoty wskazanej w wekslu. W punkcie 15 (...) wskazano, że w przypadku rezygnacji ze zlecenia weksel in blanco zostanie zwrócony najwcześniej po roku od daty podpisania umowy o pośrednictwo. W pozostałych przypadkach weksel zostanie zwrócony po prawidłowym uregulowaniu wszelkich zobowiązań wynikających z zawartej umowy o pośrednictwo.

Na takich samych warunkach, jak przedstawione powyżej umowę pośrednictwa powód zawarł z przedsiębiorcą T. Z. (1), który następnie uzyskał europejski numer NIP. W wyniku działalności pośredniczej powoda (...) w I. w Niemczech

zleciła T. Z. (1) wykonanie montażu regipsów na terenie budowy U-T. w D.. T. Z. wystawiał niemieckiej spółce rachunki i otrzymywał od niej wynagrodzenie.

W wyniku działalności pośredniczej powoda (...) przedstawiła warunki zlecenia dla 8 monterów regipsów z Polski. W warunkach zlecenia wskazano stawkę godzinową – 15 euro/h, zaliczkę w wysokości 70% tygodniowej usługi, adres mieszkania, w którym zleceniobiorca będzie zakwaterowany oraz czas trwania zlecenia – od 22 marca do 22 czerwca 2010 r. Pozwany zaakceptował warunki tego zlecenia.

W wyniku działalności pośredniczej powoda w dniu 12.04.2010 r. pozwany zawarł z (...) w I. w Niemczech umowę, której przedmiotem było samodzielne i na własną odpowiedzialność wykonanie montażu regipsów U-T.. W warunkach zlecenia określono zaliczkę w wysokości 70% tygodniowej usługi oraz czas trwania zlecenia – od 12 kwietnia do 12 lipca 2010 r. Pozwany świadczył usługi na rzecz (...) w okresie od 12 kwietnia 2011 r. do 28 maja 2011 r. Pozwany nie posiadał europejskiego numeru NIP wobec czego nie mógł wystawiać za świadczone usługi rachunków.

T. Z. (1) wystawiał rachunki za wykonane prace doliczając do nich także godziny przepracowane przez pozwanego i jego szwagra T. K.. T. Z. (1) wystawił następujące rachunki: nr (...) na kwotę 2.835 euro za usługi wykonane w okresie od 15 maja do 21 maja 2010 r., nr (...) na kwotę 2.265 euro za usługi wykonane w okresie od 22 maja do 28 maja 2010 r. oraz trzy protokoły kontroli rachunków, w których wskazano brak zaświadczenia o zwolnieniu z obowiązku potrącenia podatku. Wobec czego wskazano kwotę 885 euro do zapłaty z rachunku z 1 maja 2010 r., kwotę do zapłaty 1.324,13 euro do rachunku z 2 maja 2010 r. i kwotę do zapłaty 983,25 euro do rachunku, który wpłynął 26 maja 2010 r. W protokołach kontroli jako firmę wskazano nazwisko (...), przy czym w nawiasie wskazano „Z., K., K.”.

Kwoty należne pozwanemu T. Z. (1) przekazywał mu w gotówce. Pozwany nie rozliczył się z powodem i nie składał pisemnych raportów.

W dniu 23.08.2010 r. powód wypełnił weksel na kwotę 4.000 euro wskazując, że pozwany ma go zapłacić „bez protestu” w dniu 1.09.2010 r. O wypełnieniu weksla poinformował pozwanego pisemnie wskazując, że kwota 4.000 euro odpowiada kwocie kary umownej wskazanej w treści § 3 ust. 3 umowy o pośrednictwo.

Pismem z 4.04.2011 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 4.000 euro, wskazując, że podstawę zobowiązania stanowi umowa oraz wystawiony weksel.

W takim stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za uzasadnione w całości. Powód dochodził roszczenia z weksla wystawionego przez pozwanego, jako weksel in blanco na zabezpieczenie roszczeń z umowy stron, a następnie wypełnionego przez powoda.

Wesel niniejszy jest wekslem własnym, do którego stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe (Dz.U. z 11 maja 1936 roku, Nr 37, poz. 282). Do weksli własnych stosuje się przepisy o wekslu trasowanym – w tym przepisy dotyczące jego zapłaty – art. 103 ustawy. Zgodnie z art. 48 ustawy posiadacz wekslu może żądać od zobowiązanego niezapłaconej sumy wekslowej, odsetek ustawowych od dnia płatności i innych kosztów wymienionych w przepisie. Zasada ta odnosi się także do wystawcy weksla własnego. Ze względu na abstrakcyjność weksla na wysokość sumy regresowej nie wpływa w żaden sposób istnienie oraz wysokość zobowiązań pozawekslowych dłużników wekslowych.

W niniejszej sprawie niesporne było wystawienie weksla i jego treść – wynika to bezpośrednio z weksla, ale także nie zostało zaprzeczone przez pozwanego. Pozwany wskazał jedynie, iż weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową. Należało z tego twierdzenia wywieść, iż pozwany powołał się na treść stosunku podstawowego, na zabezpieczenie którego został wystawiony weksel in blanco.

O wekslu in blanco mówi treść art. 10 ustawy wskazując, na weksel niezupełny w chwili wystawienia. Zawiera on jednak już zobowiązanie wekslowe, bowiem wystawca lub akceptant złożyli na nim swoje podpisy właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Z chwilą uzupełnienia weksla in blanco zgodnie z wolą wystawcy lub

akceptanta i w sposób nadający mu cechy weksla własnego staje się on wekslem. Jednakże zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksla istnieje od chwili złożenia na nim podpisu, a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksla. Pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo. Jeżeli weksel in blanco zostanie uzupełniony niezgodnie z art. 1 i 2 albo art. 101 i 102, wówczas taki weksel będzie nieważny i osoby na wekslu podpisane nie są tym samym dłużnikami wekslowymi. Taka sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie – weksel został wypełniony prawidłowo i jest wekslem ważnym.

Weksel in blanco wystawiany jest zazwyczaj jako zabezpieczenie – termin płatności weksla nie musi pokrywać się z terminem płatności zobowiązania. Zazwyczaj jest to termin późniejszy). W związku z tym termin płatności weksla nie jest znany w dniu podpisywania weksla. Dopóki taki weksel, bez wypełnionego terminu płatności, znajduje się w rękach wierzyciela, jest on traktowany jako weksel niezupełny. Powód uzupełniając weksel wpisał datę płatności i zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla, wzywając go jednocześnie do jego wykupu.

Jak już wyżej wskazano – treść zarzutów wskazuje na podniesienie zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem. Porozumienie takie jest umową zawieraną pomiędzy odbiorcą weksla a wystawcą weksla. Art. 10 nie wymaga szczególnej formy takiego porozumienia, a jego istnienie nie jest warunkiem ważności uzupełnionego weksla. W przedmiotowej sprawie powód wskazał na istnienie deklaracji wekslowej i dołączył ją do pozwu. Z deklaracji tej nie wynika, by weksel został wypełniony niezgodnie z jej treścią. Natomiast mając na uwadze ciężar dowodu – wobec treści art. 10 ustawy mówiącej o zarzucie wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem – ciążył na pozwanym.

Jak już wskazano w zakresie samej treści – dość ogólnej – deklaracji, nie można uznać, iż weksel została wypełniony niezgodnie z jej treścią. Natomiast co do istnienia i wysokości zobowiązania pozwanego wobec powoda, to pozwany winien wykazać, iż mając na uwadze stosunek podstawowy, wysokość zadłużenia jest inna niż wskazana w wekslu lub nie istnieje. Spór dotyczący stosunku podstawowego zasadzał się na zasadności naliczenia przez powoda kary umownej stosownie do umowy stron z 17.03.2010 r., w której strony wyraźnie zastrzegły, iż pozwany miał obowiązek m.in. do przekazywania powodowi dokumentów związanych z działalnością firmy za granicą, w formie comiesięcznych raportów zawierających kopie dokumentów księgowych, umów, wystawianych rachunków, otrzymanych zaliczek, zestawienia przepracowanych godzin, ewidencji wykonanych prac i niemieckiego numeru podatkowego. Raporty te miały obowiązkowo mieć formę pisemną. W § 3 umowy strony zastrzegły także karę umowną w wysokości 4000 euro w przypadku niewykonania tego obowiązku przez co najmniej dwa kolejne miesiące.

Zgodnie z treścią art. 483 k.c., można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Może ona obejmować trzy grupy zdarzeń – niewykonanie zobowiązania, nienależyte jego wykonanie lub konkretne uchybienia w zakresie sposobu wykonania (np. co do czasu). Takie też zastrzeżenie strony w umowie zawarły, przy czym pozwany przyznał, iż zapoznał się z treścią umowy. Niesporne też było, że umowę tę podpisał.

W ocenie Sadu pozwany nie wykazał również, iż złożył raporty. Wskazywał nadto na przeszkody w postaci niemożności wystawiania rachunków. Należy mieć jednak na uwadze, iż z treści umowy stron, w szczególności załączonych (...), wynika jednoznacznie, że pozwany miał obowiązek uzyskania europejskiego numeru NIP. Zlekceważenie tego obowiązku i w konsekwencji niemożność wystawiania rachunków we własnym imieniu w żaden sposób nie może obciążać powoda. Ponadto brak takich rachunków nie stał na przeszkodzie przesyłania powodowi raportów, o których mowa w umowie. Pozwany sam wskazał, że jego godziny były rozliczane na rachunkach kolegi i otrzymywał za jego pośrednictwem pieniądze. Jednak również tych danych nie przesłał powodowi uniemożliwiając mu naliczenie prowizji. Wyraźnie przy tym wskazać należy na charakter umowy łączącej strony i treść zobowiązania powoda. Powód nie był stroną umowy, jaką pozwany nawiązał za jego pośrednictwem z firmą niemiecką. Konsekwencją tego jest to, iż wszelkie ewentualne roszczenia, czy zastrzeżenie co do wykonywania umowy przez niemieckiego kontrahenta pozwany winien kierować do niego, a nie do powoda. Formułowanie zastrzeżeń do powoda co do warunków pracy i wynagradzania jest w sposób oczywisty linią obrony przyjętą na potrzeby procesu zwłaszcza, że nigdy wcześniej pozwany nie kierował uwag do powoda. Niewiarygodne jest także twierdzenie, że wysłano do powoda faks z rzekomym

rozliczeniem, którego to rozliczenia strona nie jest w stanie przedłożyć i nie zachowała także dowodu nadania faksu, mimo bardzo rygorystycznych zapisów umowy. Co więcej – umowa kategorycznie nakazywała składanie takich rozliczeń w formie pisemnej listem poleconym i pozwany jako przedsiębiorca winien zachować należyta staranność przy jej realizacji. Twierdzenia pozwanego w tym zakresie są tym bardziej niewiarygodne, że nigdy nawet w części nie rozliczył się on z powodem z należytą prowizji choćby za ten okres i z kwot uzyskanych podczas pobytu w Niemczech.

Uprawnienie powoda do naliczenia kary umownej powstało, gdy pozwany przez kolejne dwa miesiące nie złożył wymaganych raportów. Zapis umowy nie ogranicza tego uprawnienia do konieczności upływu pełnych miesięcy. Niespornie pozwany pracował u niemieckiego kontrahenta w kwietniu i maju – co daje dwa kolejne miesiące. Nie przedstawił także dokumentu rozwiązania umowy, a przyjazd do Polski pod koniec maja nie jest tożsamy z zakończeniem umowy. Winien więc nie tylko przedstawić raporty za kwiecień i maj, ale także informację o tym, że doszło do zerwania (jak twierdzi) umowy przez kontrahenta niemieckiego. Bezsprene informacji takich nie przedstawił, a tym samym powód zasadnie naliczył karę umowną.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i lekceważący stosunek pozwanego do obowiązków umownych, w tym brak jakiegokolwiek rozliczenia się z powodem, Sąd nie znalazł podstaw także do zmiarkowania kary umownej.

Pozwany wniósł apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 110 k.c. w związku z art. 112 k.c. przez błędną ich wykładnię i niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd, że zawarte w § 3 ust. 3 umowy agencyjnej o pośrednictwo z dnia 17.03.2010 r. postanowienie o treści „w razie niewykonania przez Zlecającego obowiązku o którym mowa § 3 ust. 1 pkt 2 umowy za okres co najmniej 2 (dwóch) kolejno następujących po sobie miesięcy zlecający zapłaci pośrednikowi karę umowną w wysokości 4.000 euro (cztery tysiące euro) niezależnie od ustalonej w § 5 prowizji”, uprawnia powoda do naliczenia kary umownej, gdyż uprawnienia tego nie ogranicza konieczność upływu dwóch pełnych miesięcy i wystarczy, że pozwany prowadził działalność za granicą na podstawie umowy o pośrednictwo w okresie od 12.04.2010 r. do 28.05.2010 r.;

2) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznanie, że pozwany miał lekceważący stosunek do umowy z powodem, przed wypełnieniem weksla nigdy nie kierował uwag do powoda, nie prosił go o interwencję w odzyskaniu zarobionych pieniędzy, nie poinformował go o zakończeniu w dniu 28.05.2010 r. kontraktu, który miał trwać do 12.07.2010 r., nie został przez powoda poinstruowany, że do czasu uzyskania NIP-u europejskiego ma rozliczać swoje godziny na innych pracownikach z NIP-em europejskim,

- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przez przyjęcie, że strona pozwana nie wykazała, iż weksel uzupełniony został w sposób odmienny, niż to zostało uzgodnione w porozumieniu zawartym do wystawionego na rzecz powoda weksla in blanco, zabezpieczającego roszczenia przysługujące powodowi w związku z zawartą, umową agencyjną o pośrednictwo z dnia 17.03.2010 r., gdy sam powód potwierdził, że kara umowna przewidziana w § 3 ust. 3 umowy agencyjnej o pośrednictwo zabezpieczona wekslem dotyczyć miała umów długo trwających, a nie jak w przypadku pozwanego umowy, która w rzeczywistości trwała 1,5 miesiąca.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 lutego 2012 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w Gryfinie Wydział I Cywilny sygn. akt I Nc 93/12 i oddalenie powództwa w całości; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzuty pozwanego oraz argumentacja przytoczona na ich uzasadnienie w żaden sposób nie podważają trafności ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji i dokonanej przez ten Sąd oceny żądania pozwu. Sąd odwoławczy podziela stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie ustaleń faktycznych, zastosowanych norm prawnych i wywiedzionych na ich podstawie wniosków, które przyjmuje za własne.

Obrona pozwanego sprowadzała się do zarzutu wypełnieniu przez powoda wystawionego przez pozwanego weksla in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową. Pozwany w tym zakresie wskazywał, że nie zaktualizowały się przesłanki do żądania przez powoda kary umownej, przewidziane w § 3 ust. 3 łączącej strony umowy.

W judykaturze i doktrynie za utrwalone należy uznać stanowisko, że odwołanie się w zarzutach od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla do stosunku podstawowego prowadzi do uwzględnienia tego stosunku w ramach oceny zasadności dochodzonego roszczenia wekslowego. Dopuszczalne jest zatem powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel (vide uchwała składu 7 sędziów SN z 7.01.1967 r., III CZP 19/66; uchwała SN z 24.04.1972 r., III PZP 17/70; wyrok SN z 14.03.1997 r., I CKN 48/97; wyrok SN z 24.10.2000 r., V CKN 136/00).

Sąd drugiej instancji stwierdza, że zgodnie z punktem 2 porozumienia wekslowego łączącego strony, powód upoważniony był do wypełnienia wystawionego przez pozwanego weksla in blanco w przypadku spełnienia się przesłanek uprawniających go do skorzystania z określonej umową kary umownej. Podniesienie przez pozwanego zarzutu ze stosunku podstawowego – braku zaistnienia podstaw do obciążenia go karą umowną, skutkowało tym, że sprawa z płaszczyzny prawa wekslowego przeniesiona została na płaszczyznę stosunku umownego, stanowiącego podstawę do wystawienia weksla. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji prawidłowo wskazał, że istota sporu sprowadzała się do oceny, czy w sprawie wystąpiły przesłanki do obciążenia pozwanego przez powoda (jako wierzyciela) zastrzeżoną w umowie karą umowną.

W ocenie Sądu Okręgowego – wbrew zarzutom apelacji - Sąd pierwszej instancji zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c. ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, zasadnie w jego świetle uznając, że w niniejszej sprawie zaktualizowały się przesłanki do naliczenia kary umownej.

Odnosząc się do zarzutów skarżącego należy w pierwszym rzędzie podnieść, że dłużnik może się uwolnić od zapłaty kary umownej w razie wykazania, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło na skutek okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (art. 471 k.c.). Zgodnie z art. 354 § 1 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

Na podstawie łączącej strony umowy pozwany zobowiązał się do przekazywania powodowi dokumentów związanych z działalnością firmy zlecającego za granicą w formie comiesięcznych raportów zawierających m.in. kopie dokumentacji księgowej, umów, wystawionych rachunków, otrzymanych zaliczek, zestawienia przepracowanych godzin, ewidencji wykonanych prac, niemieckiego numeru podatkowego (§ 3 ust. 1 pkt 2 umowy). Jednocześnie w § 3 ust. 2 umowy strony zastrzegły, że przesłanie tych dokumentów ma nastąpić w formie pisemnej listem poleconym na adres powoda.

Pozwany zarówno w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, jak i w postępowaniu apelacyjnym nie kwestionował faktu, że nie wypełnił obowiązku dostarczenia powodowi listem poleconym wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 2 umowy dokumentów. Trafnie Sąd pierwszej instancji uznał także, że pozwany nie wykazał, aby brak realizacji powyższego obowiązku wynikał z przyczyn przez niego niezawinionych, a w konsekwencji nie obalił domniemania wynikającego z treści art. 471 k.c. dotyczącego winy dłużnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania.

Braku winy w niewykonaniu powyższego zobowiązania nie mogą w żaden sposób uzasadniać – zdaniem Sądu Okręgowego - podniesione przez pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty twierdzenia o braku poinformowania go

o konieczności posiadania nr NIP europejskiego, umożliwiającego wystawienie w Niemczech rachunków. Wskazać należy, że pozwany powołując się na powyższą okoliczność sam przytoczył treść postanowienia § 3 ust. 1 pkt 2 umowy, w którym jest mowa o obowiązku pozwanego przekazania powodowi niemieckiego numeru podatkowego. Dodać trzeba, że obowiązek uzyskania tego numeru wynikał także z Ogólnych Warunków Wykonania Zleceń (dalej (...)), które stanowiły integralną część umowy z dnia 17 marca 2010 r. (§ 9 ust. 3 umowy), a z którymi to warunkami pozwany – jak wynika z treści tego dokumentu – zapoznał się oraz zaakceptował je (k. 62). W pkt. 1 (...) wskazano bowiem na konieczność załatwienia przed wyjazdem wszelkich formalności niezbędnych do legalnego świadczenia usług wskazując, że dotyczy to m.in. rejestracji podatkowej za granicą, uzyskania formularza E 101, (...) oraz unijnego nr NIP. Wymóg taki wynikał także z pkt. 5 (...). W świetle tych postanowień prawidłowo Sąd Rejonowy uznał, że nieuzyskanie przez pozwanego unijnego numeru NIP, a w konsekwencji niemożność wystawienia przez niego rachunków, nie mogła obciążać powoda. To sam pozwany poprzez własne zaniechanie (nie uzyskanie nr NIP europejskiego) doprowadził do braku możliwości wystawienia rachunków, które z kolei zobowiązany był przesyłać powodowi.

Wobec ustalonego przez strony sposobu przekazywania dokumentacji o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 umowy, w formie listu poleconego, bez znaczenia były – wobec zaprzeczenia przez powoda faktowi ich otrzymania - twierdzenia pozwanego o przesłaniu uzyskanych dokumentów za pośrednictwem faksu. Dodać należy, że pozwany okoliczności tych nie wykazał w żaden sposób, nie przedłożył bowiem dowodu nadania tych dokumentów, nie przedłożył także - jak twierdzi wysłanych powodowi w ten sam sposób - wyjaśnień co do zaistniałej sytuacji .

Za nieskuteczne w kontekście uchylenia się pozwanego od obowiązku zapłaty kary umownej należało także uznać jego twierdzenia o informowaniu powoda o zmianie warunków zawartej z niemieckim kontrahentem umowy, w tym o fakcie otrzymania znacznie mniejszego wynagrodzenia niż ustalone oraz przedterminowego rozwiązania umowy. Wskazać należy, że zgodnie z pkt. 2 (...) pozwany był zobowiązany po przybyciu na miejsce potwierdzić ustalone warunki płatności i wynagrodzenia, a także ewentualnie inne warunki, o ile zostały ustalone i mają wpływ na realizację zlecenia; wszelkie zmiany warunków miały zostać ujęte w formie pisemnej i przesyłane pośrednikowi (powodowi) listem poleconym najpóźniej w ciągu 7 dni od dokonania zmiany; brak takiej pisemnej informacji oznaczał – jak wskazano - że warunki przedstawione przez pośrednika nie zostały zmienione w żadnym zakresie w trakcie realizacji zlecenia. W pkt. 4 (...) podkreślono także konieczność wysyłania pośrednikowi sprawozdań miesięcznych zawierających opis wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem zleceniem, w tym również przeszkód w realizacji zlecenia, zastrzegając, że nie wysyłanie tych miesięcznych sprawozdań skutkować będzie naliczeniem kary umownej. Dodać także należy, że zgodnie z § 5 ust. 2 w zw. z pkt 9 (...) w przypadku braku przedstawienia przez pozwanego rachunków lub ewidencji przepracowanych godzin, ewidencji wykonanych prac, miesięczny okres rozliczeniowy miał zostać ustalony na minimum 200 godzin w miesiącu. Zauważyć należy, że realizacja przez pozwanego powyższych obowiązków sprawozdawczych była dla powoda istotna również - jak wskazywał w odpowiedzi na zarzuty pozwanego od nakazu zapłaty - w celu wykazania w przypadku kontroli jego działalności, iż działalność tę prowadzi w sposób zgodny z obowiązującymi w tym względzie przepisami, w tym przepisami niemieckimi.

Jak już wskazano powyżej pozwanemu były znane warunki (...). Tym samym za sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznać należało twierdzenia pozwanego, że - mając świadomość konsekwencji jakie wiążą się z brakiem przedstawienia takich sprawozdań oraz zdając sobie sprawę z możliwości żądania przez powoda prowizji, której wysokość zostanie ustalona na warunkach wynikających z treści pkt. 9 (...), nie informował go w wymaganej formie (tj. listem poleconym) o fakcie zmiany warunków łączącej go z niemieckim kontrahentem umowy oraz jej rozwiązaniu.

Sąd Okręgowy podziela również przedstawioną w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku wykładnię spornego postanowienia umowy, zawartego w § 3 ust. 3. Odnosząc się do wskazanego w tym postanowieniu zapisu, że w razie niewykonania przez pozwanego jako zlecającego obowiązku określonego w § 3 ust 1 pkt 2 (tj. przekazywania powodowi dokumentów związanych z działalnością firmy pozwanego za granicą w formie comiesięcznych raportów) za okres co najmniej 2 (dwóch) kolejno następujących po sobie miesięcy” zlecający zapłaci pośrednikowi karę umowną w wysokości 4000 euro - należy stwierdzić, że skarżący mylnie odnosi ten okres do faktycznego czasu świadczenia

przez siebie pracy w Niemczech, liczonego według przepisów prawa materialnego, tj. art. 110 w zw. z art. 112 k.c. W postanowieniu zawartym w § 3 ust. 2 umowy ustalono, że „obowiązki o których mowa w ust. 1 zlecający wykonuje bezwzględnie w formie pisemnej przez przesłanie wskazanych w ust. 1 dokumentów na adres pośrednika listem poleconym w okresie trwania umowy o pośrednictwo i bez wezwania pośrednika”. Z treści natomiast § 3 ust. 1 pkt 2 umowy wynika obowiązek pozwanego przysyłania wskazanych dokumentów w formie „comiesięcznych” raportów. Analiza powyższych postanowień umowy świadczy o tym, że okres kolejno następujących po sobie 2 miesiące należy odnieść do czasu obowiązywania umowy zawartej z powodem, z zapisu tego nie wynika też w żaden sposób aby obowiązek przysyłania raportów dotyczył konieczności upływu pełnych dwóch miesięcy wykonywania prac przez pozwanego na rzecz jego kontrahenta niemieckiego.

Sąd drugiej instancji zauważa, że wskazany w art. 112 k.c. sposób liczenia terminów ma zastosowanie tylko wówczas gdy czynność prawna oznacza terminy nie określając sposobu jego obliczenia (art. 110 k.c.). Innymi słowy przy obliczaniu terminów miarodajne są przede wszystkim reguły zawarte w akcie wskazującym (ustalającym) dany termin i dopiero wtedy gdy takich reguł akt ten nie formułuje należy kierować się przepisami Tytułu V Kodeksu cywilnego. W przypadku zastrzeżenia tego terminu w akcie indywidualnym typu umowa, treść tego aktu należy poddać wykładni zgodnie z wymogami art. 65 k.c. i dopiero gdy na tej podstawie nie będzie można ustalić jednoznacznych reguł obliczania terminu trzeba kierować się wskazaniem zawartymi w art. 111 k.c. i następnym. Sąd Rejonowy dokonał wykładni powyższego zapisu umowy w kontekście celu i zamiaru stron i Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że przedmiotowy zapis umowy nie uzależniał uprawnień powoda do obciążenia pozwanego karą umowną za niewykonanie obowiązków wskazanych w § 3 ust. 1 pkt 2 od konieczności upływu pełnych dwóch miesięcy. Wystarczające w tym zakresie było rozpoczęcie kolejno następującego po sobie drugiego miesiąca. Wbrew twierdzeniom apelacji o odmiennej wykładni tego postanowienia nie mogły świadczyć zapisy umowy dotyczące wynagrodzenia powoda. Skarżący powołując się na należne powodowi wynagrodzenie za każdy miesiąc czynnego świadczenia usług w rozumieniu art. 112 k.c. zdaje się nie zauważać, że wynagrodzenie to w przypadku braku przedłożenia przez pozwanego rachunków, jak to miało zresztą miejsce w niniejszej sprawie, podlegało ustaleniu na warunkach wynikających z pkt. 9 (...). Wynagrodzenie to należało się powodowi nawet w przypadku gdyby pozwany pracował jedynie np. w pierwszych 2 tygodniach danego miesiąca, a nawet kilka dni w danym miesiącu. Stąd też odwołanie się do treści tych postanowień umowy nie mogło skutkować dokonaniem odmiennej, aniżeli wyrażonej przez Sąd pierwszej instancji, interpretacji § 3 ust. 3 łączącej strony umowy.

Na marginesie należy zresztą wskazać, że skarżący sam popada w sprzeczność, z jednej bowiem strony wskazuje, że wynagrodzenie powoda było należne za pełen miesiąc czynnego świadczenia przez pozwanego usług w Niemczech, by następnie stwierdzić, że wynagrodzenie powoda za trzy tygodnie pracy pozwanego (a więc niepełny miesiąc) wyniosłoby kwotę 106,40 euro.

Dodać należy, że jak wynika z treści umowy zawartej przez pozwanego z (...) miała on trwać od dnia 12.04.2010 r. od 12.07.2010 r. Jak już zaś była o tym mowa pozwany nie poinformował powoda w formie listu poleconego o rozwiązaniu przez kontrahenta niemieckiego zawartej z nim umowy, pomimo tego, że obowiązek taki wynikał z treści § 2 i 4 (...). W tym kontekście nie sposób czynić powodowi zarzutu, który nie będąc w wymaganej formie powiadomiony o rozwiązaniu tej umowy, skorzystał z uprawnień do naliczania kary umownej. Zgodzić się należy w tym zakresie z Sądem Rejonowym, że samo zaprzestanie świadczenia pracy, nie wykazane zresztą przez pozwanego nie mogło przesadzać automatycznie o ustaniu łączącego pozwanego z niemieckim kontrahentem stosunku prawnego. Pozwany nie tylko nie określił daty rozwiązania tej umowy, ale i nie przedstawił żadnych dowodów pozwalających na przyjęcie, że moment zakończenia pracy zbiegł się, jak to określił, z niespodziewanym przedterminowym rozwiązaniem z nim umowy. Przeciwnie z treści zarzutów należy wnioskować, że umowa ta nadal wiązała skarżącego. Pozwany bowiem w zarzutach od nakazu zapłaty wskazał, że „po przyjeździe do Polski pod koniec maja 2011 r. (pozwany wadliwie określił datę na rok 2011 zamiast 2010 r.) był bez pracy, bez pieniędzy i zadłużony. Kontrahent z Niemiec deklarował bowiem przeniesienie pozwanego do pracy na inną budowę i kazał kontaktować się w ciągu tygodnia od przyjazdu do Polski, jednak jak się okazało tej pracy nie było” (k. 18).

Reasumując, należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, trafnie uznając, że zaistniały podstawy do obciążenia pozwanego karą umowną przewidzianą w § 3 ust. 3 umowy o pośrednictwo, a w konsekwencji wypełnienia weksla na kwotę stanowiąca równowartość tej kary.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

Ponieważ powód w postępowaniu odwoławczym nie poniósł żadnych kosztów, to w związku z tym Sąd odwoławczy nie orzekał o kosztach tego postępowania.

SSR del. A. Wójcik-Wojnowska SSO A. Woźniak SSO P. Sałamaj